

**ЛЮБОМИР ЧАКАЛОВ КЪМ МЛАДИТЕ ХОРА:
„КАКВОТО ПОСЕЕТЕ ПРЕЗ МЛАДОСТТА, ТОВА ЩЕ ПОЖЪНЕТЕ В ЖИВОТА“**

Мислили ли сте какво богатство се крие във вашите години? Знаете ли безценността на дните, които изживявате? Годините за учение, за труд, годините на юношеството и младостта оставят у всекиго спомена за незабравимото начало на едно завоевание, на един жизнен път.

Най-хубавите години в живота на човека са юношеството и младостта. Това ви казвам сега, млади другари, когато съм живял вече 75 години, а 35 години съм член на Българската академия на науките. Често мое ученици, студенти, дори колеги са се оплаквали, че имат желание да направят много, да работят, да учат, но обстоятелствата им пречели. От моя опит знам, че човек дължи своя успех или неуспех на себе си преди всичко.

За мен математиката, моята наука, е най-красивото нещо. Аз дори казвам – тя е симфония. А за много от вас тя е най-сухата, най-страшната наука. Да, тя е трудна, тя е връх, до който се достига с мъка. Но от този връх можеш да се полюбуваш на много красота и не ще помислиш да се върнеш оттам. Какво е нужно, за да го постигнеш? Три неща: първо – труд, второ – труд и трето – труд. А трудът е там, където е любовта към едно дело, към науката.

Не е ли така с всичко, което човек пожелае да постигне в живота си? Вашите години са време да изберете своята цел, време да положите основата на нейния успех. И аз съм бил като вас. Единадесет деца имаха родителите ми. Аз бях деветият. Баща ми, абаджия по занаят, едва ни изхранваше. Той беше завършил само килийно училище, но бе буден човек и ценеше високо просветата. Той ни насърчаваше да учим.

Моето влечение към математиката се роди в юношеството ми. Трудните задачи започнаха да ме привличат тъкмо защото бяха трудни, защото трябваше да се мисли, да се досеща човек за техните тайни. А имахме един учител по алгебра и геометрия, за който винаги ще си спомням с признателност. Казваше се Климент Шапкарев. Той с такава обич се отнасяше към нас, към работата си, че увличаше всички ни. Оттогава си мисля, че надали има друг предмет в средното училище, който да развива в такава степен логическото мислене, да възпитава така успешно у младежа строгост, възискателност, търпение, трудолюбие, навик да се мисли абстрактно – а това е пътят към всеки успех.

Веднъж една задача в учебника по геометрия не можа да реши никой, дори учителят. Амбициран, той заяви: Ще дам десет лева на онзи, който реши задачата!“ Тогава, 1901 година, това бяха много пари. Аз също се амбицирах. Ден и нощ мислех за тази теорема, четях каквото имаше, смятах – най-после получих отговора. Радвах се не на десетте лева, а на признанието на другарите си, че съм пръв между тях по математика. Това първенство запазих и по-късно през цялото ми учение в пловдивската гимназия. Там имах добри преподаватели по математика и физика. Но аз не се задоволявах само с учебния материал. Намерих руски учебници, от които за първи път се запознах с аритметичния ред на числата, с Нютоновия бином и други. Почнах да търся и други книги по математика. Завърших гимназия. За мен пътят бе избран - математиката. Баща ми ме разбираше, но с нищо не можеше да ми помогне. Стипендии тогава нямаше, както сега. Най-после един от братята ми се съгласи да ме издържа. Тръгнах от Самоков за София пеш, за да спестя парите за път. В джоба си имах 14 лева, но се чувствах по-богат и от милионер. Аз вървах към моята мечта.

Но нима математиката може да изпълва живота на един човек? Обичах поезията. И досега помня много стихове от Пушкин. Четях много Вазов. Обичах музиката, познавах я. Само за спорта нищо не мога да ви кажа. Тогава, за жалост, младежта малко спортуваше. Има ли нещо необикновено във всичко това? Обикнах една наука, потрудох се за нея, цял ѝ се отдадох. И ето, че постигнах с годините това, към което се стремях.

Знам историята на много световноизвестни учени. Най-хубавото в техния живот е заложено в младостта им. Нийлс Абел бе на 23 години, когато направи епохални открития в математическата наука. Не бе повъзрасен и французинът Еварис Галоа. И досега откритието му носи името теория на Галоа и много високо се ценят. Вие все пак можете да кажете: те са били гении, таланти. Знае ли някой какви сили се крият у него? Силите се разкриват в труда, в учението, в мисленето. Търсите ли причината за всяко явление? Математиката ви е трудна. Замисляли ли сте се откъде е дошла сегашната система на числата? Защо не се смята с римски цифри? Знаете ли, че няма вече наука, в която математиката да не заема място? Като търсите отговори на тези и много други въпроси, вие ще навлизате в науката, ще разберете имате ли наклонност към нея, а може би и талант.

Вие имате сега много по-хубави условия за учение и полезен труд. Затова повече зависи от вас самите какво ще постигнете. Намерете своята цел, работете без отдиш, за да я постигнете. Годините на

юношеството и младостта не се връщат. Каквото заложите в тях, ще порасте, ще даде плодове през живота ви. Помня два стиха от Вазов:

Времена настанаха нови

И човеци нови трябва.

Тези мъдри думи искам да ви кажа накрая. Всъщност би трябвало да ги сложа за мото – нали нашето време е ново и иска повече от друг път нови хора. Това ще бъдете вие!

1961 година

Академик Любомир Чакалов